

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Факультет спеціальної та інклюзивної освіти

“Затверджено”

На засіданні Приймальної комісії
НПУ імені М. П. Драгоманова
Протокол №__ від «__» ____ 20__р.
Голова Приймальної комісії
_____Андрущенко В. П.

“Рекомендовано”

Вченою радою факультету
спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 6 від «29» січня 2020 р.
Голова Вченої ради
_____Шеремет М. К.

Програма вступного випробування

з дисципліни **«Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків»**
для громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства,
при вступі на навчання для здобуття ступеня **бакалавра**
на базі здобутого
освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
01 Освіта/Педагогіка

спеціальність _____ 053 Психологія

_____ 016 Спеціальна освіта _____

освітні програми _____ Психологія (спеціальна, клінічна), _____

_____ Олігофренопедагогіка, _____

_____ Логопедія, _____

_____ Тифлопедагогіка _____

_____ Сурдопедагогіка _____

_____ Ортопедагогіка _____

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступне фахове випробування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» буде проводитися у формі усного екзамену за програмними питаннями.

Абітурієнти на початку співбесіди обирають програмні питання і готуються до відповіді протягом 30 - 40 хвилин. Фахову співбесіду проводять індивідуально з кожним абітурієнтом два члени предметної комісії, склад якої затверджений наказом Університету. Термін проведення співбесіди 15 - 20 хвилин з кожним із абітурієнтів.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатом обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні.

Загальний термін проведення фахового випробування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «Молодший спеціаліст» не повинен перевищувати 4 академічні години.

В ході фахового випробування абітурієнти мають відповісти на 3 запитання, які представляють теоретичну та практичну складові дисциплін, покладених в основу розробки програми вступного фахового випробування.

При висвітленні теоретичних питань абітурієнту необхідно продемонструвати знання з анатомії організму людини на всіх структурно-функціональних рівнях його організації у тісному взаємозв'язку між собою, під керуючим впливом нервової системи. При підготовці практичного завдання абітурієнт повинен продемонструвати на наочному матеріалі - таблицях, схемах, фантомах, атласах, муляжах, знання структур та функцій різних системних складових організму на молекулярному, клітинному, тканинному, системно-органному рівнях. Теоретичні питання з основ гігієни потребують висвітлення абітурієнтам знань про гігієнічні вимоги до перебування дітей у шкільних, дошкільних та реабілітаційних закладах освіти; гігієнічні вимоги до всіх складових які визначають здоров'я людини, його збереження; завдання й методи гігієни, значення гігієни в діяльності педагога, впровадження їх в практику освіти, проведення профілактичних заходів у відповідності з основами чинного законодавства України; гігієнічну оцінку щодо перебування дитини у спеціальних дошкільних та загальноосвітніх закладах та реабілітаційних центрів.

Програмні питання до фахового випробування з дисципліни «Анатомія людини з основами гігієни дітей та підлітків»

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ АБІТУРІЄНТА НА ФАХОВОМУ ВСТУПНОМУ ВИПРОБУВАННІ

<i>За шкалою університету</i>	<i>Визначення</i>	<i>Характеристика відповідей абітурієнта на питання теоретичного змісту</i>
0-99 балів	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Найявна повна відсутність умінь міркувати.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, характеризуються відтворенням знань на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжують другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки не принципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета.
170-200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень без включення випадкових і випадання істотних з них.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав від 0-99 балів, то дана кількість балів вважається не достатньою для допуску в участі у конкурсному відборі до НПУ імені М. П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

3.1. Організм людини як біологічна система.

Загальна характеристика організації структур організму: системно-органний, тканинний, клітинний, молекулярний рівні. Організм як саморегулююча система, що постійно відновлюється. Асиміляція, дисиміляція як основа обміну речовин в організмі. Гуморальний та ендокринний механізми регуляції. Поняття «гомеостаз». Види обміну речовин: білковий, вуглеводний, жировий, водно-сольовий. Адаптація, компенсація як важливі механізми підтримки гомеостазу.

Вчення І.П. Павлова про «нервізм».

Провідна роль нервової системи організму. Регуляторна, інтегративна, координаційна, компенсаторна функції нервової системи. Зв'язок нервової системи із зовнішнім середовищем. Поняття про вищу нервову діяльність.

Розвиток дитячого організму.

Фізичний розвиток дитини як динамічний процес. Анатомічна характеристика основних етапів онтогенезу: внутрішньоутробного, періоду новонародженості, грудного періоду, періоду молочних зубів, переддошкільного, дошкільного, молодшого шкільного, періоду статевого розвитку.

Клітина як основна структурно-функціональна одиниця організму.

Спеціалізація клітин. Структура клітин: цитоплазма, органели, гіалоплазма. Будова ядра. Характеристика функцій складових клітини.

3.2. Анатомія нервової системи.

Нейрон як структурно-функціональна одиниця нервової системи: будова, функції, синапси, значення.

Центральна нервова система. Спинний мозок, структура сегментів: канатики, роги, корінці, спинно-мозкові вузли, спинно-мозкові нерви. Головний мозок, відділи: задній, середній, проміжний, підкоркові структури, кінцевий мозок. Структури та функції заднього мозку: довгастий мозок, варолієвий міст, мозочок, значення ретикуляторної формації.

Середній мозок: четверогорб'я, ніжки мозку, сільвієв водопровід, анатомічна характеристика.

Проміжний мозок: зорові бугри, значення в регуляції обміну речовин, вегетативних функцій, загальної та спеціальної видів чутливості, гомеостазу. Зв'язок із ендокринною системою.

Підкоркові утвори: хвостате ядро, шкарлупа, біла куля (смугове тіло). Кінцевий мозок: великі півкулі мозку, особливості будови, значення окремих ділянок для здійснення певних функцій. Характеристика комісуральних, асоціативних та проєктивних провідних шляхів. Поняття – пірамідна та екстрапірамідна системи.

Периферична нервова система.

Будова периферичної нервової системи, характеристика відділів. Соматична та вегетативна нервова система. Симпатико-парасимпатичні частини вегетативної нервової системи. Значення для адаптації та трофіки. Зв'язок із ретикуляторною формацією, спинним мозком, гіпоталамусом, мозочком, підкорковими структурами та корою великого мозку.

Характеристика структур та функцій аналізаторів (сенсорних систем).

Структурно-функціональні характеристики відділів аналізаторів. Роль лімбічної системи. Види аналізаторів та їх функції. Взаємодія аналізаторів, значення їх для психофізичного розвитку організму.

Вища нервова діяльність.

Вчення про вищу нервову діяльність. Безумовні та умовні рефлекси, їх види. Формування рефлексорних ланцюгів, кіл. Значення орієнтовного рефлексу для формування умовних зв'язків. Поняття про механізми пам'яті, емоцій, сну. Типи вищої нервової діяльності за класифікаціями І.П. Павлова:

- 1) за силою нервових процесів;
- 2) за ступенем розвитку першої та другої сигнальних систем;

Поняття про функціональні системи як інтегративне утворення мозку.

3.3. Анатомічна характеристика серцево-судинної та кровотворної систем організму.

Будова серця: передсердя, шлуночки, шари, іннервація. Серцевий цикл: систола, діастола, постійність ритму. Судини: артерії, вени, капіляри: їх структурно-функціональна характеристика. Велике та мале кола кровообігу. Кров, як внутрішнє середовище організму. Механізм кровотворення. Склад крові: плазма, форменні елементи. В'язкість крові, значення плазменних протеїнів в механізмі згортання крові. Артеріальна та венозна кров, біохімічна характеристика.

3.4. Структура дихальної системи організму.

Порожнина носу, нюхова та дихальна області, додаткові пазухи, значення. Гортань, особливості будови. Анатомічна характеристика трахеї, бронхів, легенів.

3.5. Травна система організму, структурна характеристика.

Відділи травної системи: ротова порожнина, стравохід, шлунок, 12-пала кишка, тонкий та товстий кишківник. Травні залози: печінка, підшлункова залоза, особливості будови. Роль у процесах травлення.

3.6. Структура сечовидільної системи.

Будова нирок, сечовидільного шляху. Механізм утворення сечі в нирках.

Первинна та вторинна сеча. Склад сечі. Особливості сечовиділення у чоловіків та жінок.

3.7. Ендокринна система, анатомічна характеристика.

Залози внутрішньої секреції як структурні компоненти ендокринної системи. Гіпофіз: розташування, гормони та їх функції. Щитовидна та паращитовидна залози, вплив на розвиток та функції дитячого організму. Наднирники функція, значення в регуляції нервової системи. Підшлункова залоза як ендокринний орган, роль інсуліну в регуляції обміну вуглеводів. Статеві залози як регулятор розвитку організму.

3.8. Імунна система як захисна, структура та функція.

Анатомічні структури, що складають імунну систему: виличкова залоза, лімфатичні залози, селезінка, печінка, кістковий мозок, лейкоцити, лімфоцити крові, лімфоїдні утворення горла, кишківника.

Поняття про механізми імунітету. Вроджені та набуті імунні реакції, інфекційний та неінфекційний види імунітету.

3.9. Статева система людини, будова та фізіологічна характеристика.

Будова внутрішньої та зовнішньої частини статевої системи чоловіка. Гормональна характеристика статевої системи чоловіка, вікові особливості. Значення для сперматогенезу, самовідтворення.

Жіноча статеві система, анатомо-фізіологічні та вікові особливості. Зовнішні та внутрішні статеві органи жінки. Гормональний цикл жінки, значення для організму, самовідтворення. Механізм запліднення. Поняття про ембріогенез. Механізм лактації, значення для розвитку дитини.

3.10. Анатомо-фізіологічна характеристика опорно-рухового апарату.

4.1.Складові, скелету: кістки, їх види, особливості з'єднань кісток, суглоби, зв'язки, суглобні сумки. М'язові компоненти опорно-рухового апарату: м'язи антагоністи та синергісти, обмін речовин у м'язах.

3.11. Гігієна дітей і підлітків як наука і галузь практичної діяльності.

Гігієна дітей і підлітків як наука, її мета, задачі, зміст, методичні основи, зв'язок з іншими науками. Історія виникнення і розвитку дисципліни, основні етапи становлення, сучасний стан науки, актуальні проблеми у галузі гігієни дітей та підлітків і шляхи їх розв'язування. Основні законодавчі документи з охорони здоров'я дитячого населення України.

Основні закономірності росту і розвитку дитячого організму. Фізичний розвиток як показник здоров'я. Біологічні та соціальні закономірності росту і розвитку. Методи оцінки фізичного розвитку індивідууму та колективу дітей.

Регіональні стандарти фізичного розвитку. Акселерація, її значення, особливості на сучасному етапі. Гігієнічна оцінка динаміки функціонального стану центральної нервової системи дітей та підлітків під впливом різних видів діяльності.

Гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу. Фізіолого-гігієнічні принципи виховання та навчання дітей та підлітків. Фізіолого-гігієнічні основи організації навчально-виховного процесу. Особливості розвитку вищої нервової діяльності дітей і підлітків у різні вікові періоди. Фізіологічні основи режиму дня. Особливості побудови режиму дня дітей різних вікових груп. Гігієнічні принципи організації навчального процесу. Адаптація дітей до навчального процесу. «Шкільна зрілість», методи і критерії її визначення і оцінки. Психофізіологічні методи визначення працездатності дітей різних вікових груп. Гігієнічні вимоги до обладнання, експлуатації та організації роботи в комп'ютерних класах шкіл різного типу.

3.12. Гігієнічні вимоги до організації навчально-виховного процесу у спеціальних закладах освіти. Профілактика порушень зору, слуху, голосу, постави. Методика гігієнічної оцінки шкільних підручників та дитячих книг. Методика гігієнічної оцінки іграшок, одягу, взуття. Гігієнічні основи фізичного виховання та трудового навчання дітей та підлітків. Рухова активність, її нормування в залежності від віку дитини. Гігієнічні вимоги до організації фізичного виховання у ДНЗ, ЗОШ. Гігієнічні вимоги до місць проведення фізичного виховання. Роль трудового навчання, особливості медичного забезпечення форм і методів трудового навчання. Гігієнічні вимоги до планувальних рішень та обладнання шкільних майстерень.

Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання. Гігієнічні вимоги до планування та обладнання дитячих закладів, умов навчання; до планування і обладнання пришкільної земельної ділянки; до розміщення основних приміщень шкільної будівлі; до природного та штучного освітлення навчальних приміщень школи; до опалення і вентиляції основних приміщень дитячих закладів. Гігієнічні принципи проектування і будівництва дошкільних навчальних закладів. Порушення у стані здоров'я школярів як наслідок неправильної пози за партою. Гігієнічне обґрунтування розташування меблів у класі і розсаджування учнів. Гігієна харчування дітей та підлітків. Загальні принципи гігієнічної оцінки харчових продуктів. Режим харчування і його гігієнічне значення, поняття про раціональне харчування. Заходи з забезпеченням харчової біологічної цінності та доброякісності харчових продуктів. Збагачення продуктів харчування біологічно активними речовинами.

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Факультет спеціальної та інклюзивної освіти

Ступінь: **«Бакалавр»**

Вступне фахове

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки,

випробування

01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 053 Психологія, 016 Спеціальна освіта

Освітня програма: Психологія (спеціальна, клінічна), олігофренопедагогіка, логопедія, тифлопедагогіка, сурдопедагогіка, ортопедагогіка

На базі освітньо-кваліфікаційного рівня: **«Молодший спеціаліст»**

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ №5

1. Поняття „розвиток дитини”. Роль гіпоталамо-ендокринної системи в регуляції даного процесу
2. Анатомія дихальної системи.
3. Особливості побудови режиму для дітей різних вікових груп.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ ім. М. П. Драгоманова

Протокол № __ від «__» _____20__р.

Голова фахової комісії _____

Шеремет М.К.

Підпис

Прізвище, ім'я, по-батькові

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Данілова Н.Н., Крилова А.Л. Фізіологія вищої нервової діяльності. – М., 1997.
2. Кабанова А.И., Чабовская А.Л. Анатомия, физиология и гигиена детей дошкольного возраста. – М., 1975.
3. Леонтьева Н.Н., Маринова К.В., Каплун Э.Г. Анатомия и физиология детского возраста. – М., 1976.
4. ХэссетДж. Введение в психофизиологию. – М.: „Мир”, 1981.

5. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / І.І. Даценко, М.Б. Шегедин, Ю.І. Шашков. – К.: Медицина, 2006. – 304 с.
6. Гігієна дітей і підлітків: Підручник / за ред. проф. В.І.Берзіня/. – К.: Асканія, 2008. – 307 с.
7. Гигиена детей и подростков: Учебник. Кучма В.Р. - М.: Медицина, 2001.- 384 с.
8. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології: Підручник / І.І.Даценко, Р.Д.Габович. - К.: Здоров'я, 2004. -792 с.
9. Руководство к лабораторным занятиям по гигиене детей и подростков(под ред. проф. В.И. Берзіня).- Киев. Вища школа, 1989.- 320 с.
10. Подоляк-Шумило Н.Г., Познанський С.С. “Шкільна гігієна”.- К.:Вища школа.-1981.